

بخش بیست و چهارم

تمام اجناس و کالاهایی که به کشتنی‌های آلمانی و ایتالیایی وارد یا خارج می‌شد، دقیقاً موردبررسی قرار می‌گرفت. نظارت ایران به حدی شدید بود که به نقل از دریابُد رسایی دو زمین فوتبال در بندر شاهپور درست شده بود و هنگامی که کارکنان کشتنی‌های انگلیسی برای بازی وارد زمین می‌شدند، کارکنان نیروی دریایی بین دو زمین قرار می‌گرفتند تا امکان هیچ‌گونه برخوردی بین آنان به وجود نیاید (فرامرز، ۱۳۸۶). میزان احتیاط ایران در پابندی به بی‌طرفی تا حدی بود که گاهی افراط در بی‌طرفی نیز مشاهده شد. به‌عنوان‌مثال «اگر روزی کارمندان کشتنی‌های انگلیسی در بندر پیاده می‌شدند، آن روز به سرنشینان هشت کشتی پناهنده شده اجازه ورود به خشکی داده نمی‌شد تا مگر تلافی یک نفر انگلیسی یا ایتالیایی و یا آلمانی باعث برخورد خصمانه نگردد» (خلیلی، ۱۳۳۳: ۷۴).

اما به‌رغم تمام موارد پیش‌گفته، تلاش نیروی دریایی ایران برای حفظ بی‌طرفی و درنهایت قانع نمودن متفقین مبنی بر بی‌طرفی ایران بی‌فایده بود. متفقین به بهانه حمایت ایران از آلمان، به کشورمان حمله کردند.

چگونگی حمله به سواحل جنوبی ایران

با توجه به اهمیت موشکافی و بررسی چگونگی حملهٔ اجانب به سواحل و بندرهای ایران در این بخش از کتاب به این مسئله پرداخته می‌شود. چگونگی حمله به بندر شاهپور (بندر امام خمینی (ره) فعلی)

همان‌گونه که پیش‌ازاین نوشته شد؛ در زمان حملهٔ انگلیسی‌ها، بندر شاهپور محل استقرار کشتی‌های پناهنده آلمانی و ایتالیایی و حفاظت از آن کشتنی‌ها برعهده ناوهای ایرانی بود. حوض شنسوار که مخصوص تعمیر کشتنی‌های ایرانی بود نیز در این بندر استقرار داشت. ناو کرکس، ناو شهیار، تعداد ۵ موتور دریایی مورداستفاده در امور بندری نیز در بندر شاهپور مستقر بودند. ازجمله اماکن موجود در بندر شاهپور می‌توان به ساختمان‌های جدیدالاحداث سربازخانه‌اشاره کرد (خلیلی، ۱۳۳۳: ۷۱).

هم‌زمان با ابلاغ یادداشت مشترک انگلیس و شوروی توسط سفیران این دو کشور به علی‌منصور نخست‌وزیر وقت ایران در ساعت چهار صبح روز سوم شهریور ۱۳۲۰، بندر شاهپور موردحملهٔ ناوهای انگلیس قرار گرفت. با درنظرگرفتن سرعت ناوهای انگلیسی و فاصلهٔ دهانهٔ خورموسی تا بندر شاهپور می‌توان گفت ناوهای انگلیسی از حدود ساعت یازده شب دوم شهریور، یعنی پنج ساعت قبل از اولتیماتوم، وارد آب‌های ایران شده بودند. (رسایی، ۱۳۵۴: ۴۴۴)

سرنوشت کشتنی‌های پناهنده به ایران در بندر شاهپور وضع قرارگرفتن کشتنی‌ها در بندر شاهپور به‌گونه‌ای بود که ناوهای شهیار و سیمرغ بین کشتنی‌های آلمانی و ایتالیایی قرارگرفته بودند. شیوه استقرار کشتنی‌ها به‌گونه‌ای بود که پنج کشتنی آلمانی هر یک به فاصلهٔ تقریبی یک میل از یکدیگر لنگرانداخته و بعد دو ناو ایرانی در کنار یکدیگر پهلوگرفته بودند. در آن‌طرف ماسه کشتنی‌های ایتالیایی لنگر انداخته بود. به‌این‌ترتیب کشتنی‌های آلمانی زودتر از ناوهای ایرانی و کشتنی‌های ایتالیایی موردحملهٔ ناوهای انگلیسی قرار گرفتند (رسایی، ۱۳۵۴: ۴۵۱).

انگلیسی‌ها با ۱۶ ناو انگلیسی و استرالیایی به فرماندهی «هرنگ آدامس» حمله کرده و سه فروند کشتنی آلمانی را سالم به دست آوردند. دو فروند کشتنی آلمان و سه فروند کشتنی ایتالیایی توسط کارکنان همان کشتی‌ها منفجر می‌شود. ناوهای ایرانی، هنگام دفاع از کشتنی‌های پناهنده، غافلگیر شده به چنگ انگلیسی‌ها افتادند. تعدادی از نیروهای ایرانی شهید و برخی زخمی شدند. پس‌ازآن جنگ‌وگریز چندساعته، نیروهای انگلیسی در بندر شاهپور پیاده شدند (مسلمی‌پور، ۱۳۸۵: ۱۱). تلاش کارکنان ناوهای ایرانی برای انهدام و جلوگیری از به غنیمت گرفته‌شدن ناوها به دلیل نبود مواد منفجره ناکام ماند. ناچار سعی نمودند که از بنزین استفاده کنند که محاصره نظامیان انگلیسی مانع از به ثمر رساندن این مهم شد. یکی از نکات جالب در حمله به بندر شاهپور، تلاش آلمانی‌ها برای غرق کردن کشتی‌های خود است که در اینجا به آن اشاره خواهد شد.

ادامه دارد...

گروه فرهنگ دریاپایه – سهیل مرتضوی –

مراسم افتتاحیه و آغاز به کار دومین جشنواره ملی عودنوازی جزیره جهانی قشم، شامگاه ۱۸بهمن‌ماه سال‌جاری (پنجشنبه‌گذشته) در تالار رودکی تهران برگزار شد. فراخوان دومین جشنواره ملی عودنوازی قشم ۱۷بهمن با هدف ترویج و ارتقای سطح هنر عودنوازی، ارتقای فرهنگ و هنر جزیره قشم و معرفی ظرفیت‌های بی‌نظیر این جزیره جهانی منتشر شده بود و طبق اطلاع‌رسانی صورت‌گرفته قرار است از ۲۵ تا ۲۸ فروردین ۱۴۰۴ در جزیره قشم این جشنواره توسط موسسه شهر کتاب و

میزبانی سازمان منطقه آزاد قشم برگزار شود. به گزارش روزنامه دریایی اقتصاد سرآمد، در آیین افتتاح دومین جشنواره ملی عودنوازی قشم، عادل پیغامی، رئیس هیات‌مدیره و مدیرعامل سازمان منطقه آزاد قشم، ادريس راموز، معاون فرهنگي، اجتماعي و گردشگری این سازمان- محمدعلی مراتی، مدیرعامل انجمن موسیقی ایران- مهدی فیروزان، مدیرعامل موسسه شهر کتاب- محمد فیروزی، دبیر جشنواره- محسن فتاحی، دبیر اجرایی جشنواره و جمعی از هنرمندان و مسئولان حضور داشتند.

«عود» یا «بربط» یا «رود» از جمله معمول‌ترین سازهای موسیقی ایران قدیم است با ظاهری به شکل گلابی، از جنس چوب درخت توت یا آبنوس که دارای کاسه طبینی بزرگ و دسته‌کوتاه است. این ساز در گروه سازهای زهی- زخمه‌ای قرار می‌گیرد، طول آن تقریباً ۸۵سانتی‌متر است و هنگام نواختن به‌صورت افقی روی ران پا گذاشته می‌شود.

این ساز در حقیقت نوعی سسبل تاریخی برای سازهای ایرانی به‌شمار می‌آید و از آن در موسیقی سنتی خاورمیانه و شرق آفریقا استفاده می‌شود. عود دارای دسته‌ای کوتاه و کاسه‌ای نسبتاً بزرگ به شکل گلابی است و برخلاف سازهای زهی-زخمه‌ای دیگر ایران فاقد پرده‌بندی بوده و دارای ۱۰ تا ۱۳سیم است.

چون سطح ساز «بربط» از چوب پوشیده شده بود، اعراب آن را «عود» نامیدند. العود در زبان عربی به معنای چوب است، این واژه در اصل عربی‌شده واژه «رود» در زبان فارسی است که هم نام دیگر «بربط» است و هم به معنای «سیم» در سازهای زهی است. بربط امروزه نقش بسیار کمتری در موسیقی ایرانی دارد. عود عربی بر خلاف بربط ایرانی از اصلی‌ترین سازهای موسیقی عربی است. این ساز پس از این‌که به اروپا برده شد، نام «لوت» بر آن نهادند. واژه لوت از نگارش کلمه «العود» به‌وجود آمده و به‌تدریج به لوت تبدیل شده است. بربط یا عود، بم‌ترین صدا را در بین سازهای زهی دارد. صدای بربط بم، نرم و در عین حال گرم و جذاب و نسبتاً قوی است. این ساز هم در تک‌نواز و هم در گروه‌نوازی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

این ساز در هفدهمین نشست کمیته بین‌دولت‌ها برای پاسداری از میراث فرهنگی ناملموس به رای گذاشته شد که به‌عنوان هجدهمین میراث ناملموس ایران به‌صورت مشترک با سوریه در یونسکو ثبت جهانی شد. دوسال قبل بود که وزارت میراث فرهنگی چهار عنصر میراث ناملموس را ثبت جهانی کرد که سهم هرمز گان در این چهار عنصر هنر ساختن و نواختن ساز عود بود. در همین

«روزنامه‌دریایی سرآمد» گزارش می‌دهد

«عودنوازی» به‌دنبال احیای فرهنگ دریاپایه در خلیج فارس

آغاز به کار «جشنواره ملی عودنوازی قشم» در تهران!

که در عرصه جدیدی از حوزه فرهنگی، موسیقی، کتاب و صنایع دستی مشارکت کنیم، بیاموزیم و در جهت توسعه ارگانیک این میراث فرهنگی گامی برداریم.

محسن فتاحی، دبیر اجرایی دومین جشنواره عودنوازی قشم نیز در این آیین اظهارداشت: این جشنواره را با همکاری موسسه شهر کتاب و میزبانی سازمان مناطق آزاد قشم برگزار می‌کنیم، در قشم عود در همه منازل وجود دارد و کودکان با عود بزرگ می‌شوند و براین اساس برای اینکه کسی بخواهد در عودنوازی تبدیل به پیشکوسث بشود، نیازی نیست که سن و سال بالایی داشته باشد، چراکه سال‌های زیادی عود شنیده و نواخته است.

فتاحی گفت: در این آیین برای قدردانی از برگزارکنندگان نخستین دوره جشنواره عودنوازی با همراهی یکی برگزیدگان این جشنواره؛ متین علیزاده و استاد کمالی یکی از پیشکوتان عودنوازی قشم، برنامه‌ای را ترتیب دادیم که این دو در کنار هم اجرایی داشتند.

حسین بهروزی‌نیا، آهنگساز، ردیف‌دان و نوازنده عود نیز در پیام تصویری به این آیین اظهار کرد: سال‌ها آرزو داشتم که ساز عود بتواند در حد سازهای دیگر ایرانی، جایگاه خود را پیدا کند، امروز به لطف دوستانی که دغدغه اقتصادی ندارند و دغدغه کار هنری دارند، ساز عود

خوشبختانه نه تنها جایگاه خاص خود را پیدا کرده حتی از سازهای دیگر ایرانی هم بیشتر مورد اقبال قرار گرفته است.

فراخوان ونحوه برگزاری دومین جشنواره عودنوازی

براساس این گزارش فراخوان دومین جشنواره ملی عودنوازی قشم ۱۷ بهمن ماه با هدف ترویج و ارتقای سطح هنر عودنوازی، ارتقای فرهنگ و هنر جزیره قشم و معرفی ظرفیت‌های بی‌نظیر این جزیره جهانی منتشر شد. این جشنواره توسط موسسه شهر کتاب و میزبانی سازمان منطقه آزاد قشم، از ۲۵ تا ۲۸ فروردین ۱۴۰۴ در جزیره قشم برگزار خواهد شد. در این دوره، بخش غیررقابتی آنسامبل با محوریت ساز عود (شامل دوت و گروه‌های بیشتر که حتماً باید دو ساز ملودیک وجود داشته باشد) نیز در نظر گرفته شده است. بخش رقابتی جشنواره در سه رده سنی «زیر ۱۴ سال»، «۱۵ تا ۱۸ سال» و «۱۹ تا ۲۵ سال» برگزار می‌شود. علاقه‌مندان برای اطلاع از فراخوان، کسب اطلاعات بیشتر و ثبت‌نام و ارسال اثر می‌توانند تا ۱۰ اسفند ۱۴۰۳ به سایت جشنواره مراجعه کنند. محمد فیروزی، مجید ناظم‌پور، سحر فروزان، نجمه صغیر، علی ابو القاسمی، محسن فتاحی، کیوان فرزین و محمد پیری اعضای شورای سیاست‌گذاری، محمد فیروزی دبیر و محسن فتاحی دبیری اجرایی دومین جشنواره ملی عودنوازی هستند.

بدون شرح

قاب‌دوربین

عکس: اصغر بشارتی

به‌عنوان ایران فرهنگی، تمدن ایرانی را در پیوند موسیقی با اقتصاد و تمام مناسبات زندگی مشاهده کنند. امیدواریم این جشنواره با قوت ادامه پیدا کند و در آیین اختتامیه شاهد هنر ماندانی از شهرهای مختلف کشور، از خزر تا خلیج فارس باشیم.

همکاری شهر کتاب در برگزاری جشنواره عودنوازی

از طرف دیگر مهدی فیروزان مدیرعامل موسسه شهر کتاب نیز اظهار داشت: از زمانی که این جشنواره شکل گرفت، گویا عود، مرا و شهر کتاب رایه سمت این جزیره می‌خواند، و قتی که آقای فتاحی مسئولیت این جشنواره را برعهده گفت، احساس کردم که هم قربایت همکاری، جغرافیایی و مجال جدیدی را پیدا کردیم که شهر کتاب در قشم حضور پیدا کند و این حضور را هم مهرون قشمی‌ها هستیم. فیروزان با اشاره به همکاری موسسه شهر کتاب در برگزاری جشنواره عودنوازی قشم افزود: برای شهر کتاب این موضوع اهمیت داشت که مدیریت جزیره قصد دارد یک جزیره فرهنگی را با حفظ و تقویت همه سرمایه‌ها و میراث فرهنگیش ارایه کند، یعنی یک الگوی ساحل نشینی مبتنی بر همه ارزش‌های موجود بود. جزایر تجاری و بازرگانی در دنیا بسیار هست اما سرمایه‌های جزیره‌ای مثل قشم محدود است و این چیزی بود که ما فرهنگیان را راغب و مشتاق کرد